

אחרי חתנו של א. ת. גונצר

פעולתו הצבורית-לאומית של גונצר נעשה תה תמיד מתוך הכרת האחריות המוסרית והתמסרות גמורה. ההומור המיוחד לו, שהיה כאילו מרחף על פני הענינים, לא פגע בדצינותו הפנימית. בין בעריכת „הקשת“ שהשתתף בה יחד אתי ועם יהושע רדלר (ר' בנימין), ובין בעריכת הבטאון של אגודת הסטודנטים הלאומיים, „החבר“, שלקח בה חלק שכמ אחר עם פישל שניאורסון ועמדי—הצטיין גונצר בשקידה יתירה. באינו זהירות ודייקנות היה עובר על כתבי-היד, מתאמץ לשכלל ולתקן את הצריך תיקון סגנוני. מידה זו של ליטוש ושיפור בסגנון זושפעה ביחוד מראובן בריינין. כעשר שנים רצופות היינו שנינו במחיצתו של בריינין, שהיה לנו לאב ולטורח-דרך בספרות. ה„תקופה הבריינינית“ תפסה מקום חשוב מאד בהתפתחותו הרוחנית של גונצר, שהתקשר, כמוני, בעבודות אהבה והערצה למבקר עשיר-היצירה, בריינין הוקיר מאד את כשרונו הספרותי. תכונותיו הנפשיות ופקחותו של גונצר — ולא אחת הביע בפני את רגשי חוקרה זו. בריינין היה לנו גם מנהיג ומדריך בעבודה הלאומית והציונית מיסודו של הרצל.

חזון-רוחו ומשאת-נפשו של גונצר היתה ארץ-ישראל. בהיפרדי ממנו לפני כשבוע ימים, עת שמתי פעמי לעלות לארץ, אמר לי: „מעולם לא קנאתי באיש, אך עכשיו אני מקנא בך — אתה הולך ארצה-ישראל“. „קנאתו“ זו התבלטה גם במכתביו שהריץ אלי מן הגולה. והנה עלה ובא לפני שנתיים. נתגשמה משאת-נפשו. מצבו החמרי היה בכל רע. בבטאון „הציוני הותיק“, שנערך על ידו הובע צערם של העסקנים הציונים הותיקים הנעזבים כאן לנפשם. כשנפגשתי עם גונצר לפני שבועיים בדירתו הדלה, מצאתי רצוף וחלש. צרותיו וטלטוליו בשל פרנסת משפחתו הרסו את כוחותיו, התלישו את לבו. עצב חרישי היה שפוף עליו ומבצבץ מתוך דבריו אלי. האומנם ניבא לו לבו, כי זו היתה פגישתנו האחרונה? או אולי היה מיצר על גורל משפחתו בהלקת ממנה ראשה?

מי יתן ויוגמל לאלמנתו ויתומיו את אשר נעדר הימנו!

שלום לעסרף, רעי-כאח, ומנוחת לנשמתך הדוויה!

קרית ביאליק, יוסף ליץ

הלך מאתנו סופר עברי ברוך כשרון, צייני ותיק, עסקן לאומי-חברותי; נפש יקרה חכיבה על חברות בגלל מידותיה היפות ושכלה הבהיר.

מאז בואו מעיירתו הליסאית פרלינה בראשית המאה, מילא תפקיד פעיל בתוך התנועה העברית. מצערה היתה ראשיתה של תנועה זו. צעירים מעטים מיוצאי מזרח-אירופה חתרו לאגודת השיחה עברית בשם „שפה ברורה“. אגודה זו, שמתחילתה היה בה גמגום עברי יותר מאשר דיבור עברי חי ושוטף, ורבים הביטו עליה כעל „מעשה נערים“, הלכה והתפתחה, ומשכה אליה כמה מגדולי הסופרים והחכמים העברים, ונעשתה מרכז עברי ומוצא לתנועה העברית בגרמניה. גונצר התמסר לפעולות האגודה, וכשעזב מוכירה, ישראל פרידלנדר, את בריינין — נתמנה הוא במקומו. הוא היה רושם בספר את תוכן הנאומים והויכוחים שנשמעו באספות האגודה על השאלות הלאומיות, שעמדו על הפרק — והבל שארכיון זה עלה באש, יחד עם אוסף מכתבים מראובן בריינין וסופרים אחרים, ביום הפוגרום שנערך בבריינין לין ב'10 בנובמבר 1938. הפורעים שרפו את כל הספרים והכתבים שנמצאו ברשותו של גונצר — והוא לא הצטער על איבוד רכושו כאשר על איבוד אוצרו הרוחני. כל ימיו היה שרוי בדחוקת חמרי, אך לא התאונן.

דבריו היו נאמרים תמיד בנחת והיו חזרי הבנה בענין הנידון. בנאומיו באגודה היה מרתק את השומעים בדבריו הנבונים ובהור מור הפקחי שהיה מרחף עליהם, הלא הוא אותו הומור נאה, שלא היה עוקץ ומדאיב, אלא מתייך ומתנהג, שהיה שפוף על הסילי-טונים הרבים שפרסם גונצר במאספים ובעיתונים עבריים שונים.

בתוך הסביבה של היהדות האשכנזית המתבוללת, היה גונצר מתגעגע על ההוי היהודי המקורי בארץ מוצאו, אולם כמיהה זו התימנה בקרבו עם עירנות תמידית לכל המיוז הזה ומתחדש בעולמנו. ובהתעורר התנועה של הציונות הסוציאליסטית בגרמניה, נמשך לבו אחריה. בישיבה הראשונה שהיתה בכרייץ אחרי מלחמת-העולם, לשם דיון בדבר „יסוד „הפעל הצעיר“ בגרמניה, השתתף ארבעה חברים — ישראל רייכרט, א. מ. גונצר, כותב הטורים הללו והיים ארליזודוב, או עוד צעיר מאד, ורייכרט הציג אותו לפנינו: „צעיר זה גדול יתית“.